

LIGHEDSTEGN

NR. 4 DECEMBER 2002

Handicappolitik er godt værktøj

15 kommuner har en handicappolitik.
Vi ser nærmere på dem.

Retten til en ungdom

Unge med handicap har også ret til en ungdom. Der har været konference om emnet.

Handicapår 2003

Den 5. februar skydes handicapåret i gang.

Metro

Er metroen også for handicappede?

På vej mod 2003

LEDER

ÅR 2003 er i mere end én henseende et handicap-politisk mærkeår. 2003 er udnævnt til Europæisk Handicapår. 2003 er ti-året for FN's Standardregler om lige muligheder for handicappede, og 2003 er ti-års jubilæumsår for Center for Ligebehandling af Handicappede.

DET KOMMENDE ÅR vil forhåbentlig byde på utallige initiativer, begivenheder og markeringer, som sætter en blivende dagsorden med handicappedes vilkår øverst på agendaen. Handicapåret skydes ind med et stort åbningsarrangement den 5. februar, hvor både socialministeren og erhvervs- og økonomiministeren er til stede for at præsentere regeringens handicap-politiske handlingsplan. Handicapåret bliver fulgt op af nye arrangementer stort set hver eneste dag i året. Ikke kun arrangementer, som er centralt tilrettelagt, men arrangementer som udspringer af lokalt og regionalt engagement. Og det er dét engagement, der skal bære året igennem.

DET CENTRALE HANDICAPRÅD markerer ti-året for Standardreglerne med en genudgivelse af den danske version af Standardreglerne, og Center for Ligebehandling af Handicappede hol-

der en stor jubilæumskonference "Midt i et årti-ve", hvor vi ser ti år frem og tilbage med ligebehandling i dansk handicap-politik.

LIGEBEHANDLINGSCENTRET har desuden besluttet at markere Centrets jubilæum med et nyt grafisk udtryk. Derfor har vi bedt en grafiker om at redesigne Centrets logo og brevpapir. Opgaven var ikke at designe et nyt, men at genskabe det gamle logo i et nyt og tidssvarende logo. At forbinde tradition og fornyelse i det samme udtryk. Det synes vi er lykkedes. Se det nye logo på bladets bagside.

NETOP TRADITION og fornyelse må meget gerne blive overskrifterne i 2003. Tradition for høj kvalitet i servicen over for mennesker med et handicap, og fornyelse gennem handlingsplaner, som sikrer fremdrift og forebygger selvgothed.

Mogens Wiederholt
Centerleder

Forsidefoto:
Henrik Kastenskov/Scanpix

INDHOLD

- 3 Handicappolitik - et godt værktøj
- 5 Handicapår lige om hjørnet
- 6 Metro med handicap
- 7 Udsigt til smalkost
- 8 Retten til en ungdom
- 10 Afvikling af institutionerne
- 11 Statusberetning 2002
- 11 Kompensation til sindslidende
- 12 Priser til utilgængelige hjemmesider
- 13 Handicappede og ny teknologi
- 14 Hvis sagen gør knuder
- 14 Forsøgsordning bør fortsætte
- 15 Livskvalitet og kvaliteten i service
- 16 Gode fritidstilbud til handicappede

Hvordan arbejder kommunerne med skriftlige handicappolitikker, og hvad indeholder en handicappolitik? Og fører en kommunal handicappolitik til en højere grad af ligestilling af handicappede?

Handicappolitik – et godt værktøj

AF KASPER NIZAM

Ovennævnte spørgsmål har været centrale at besvare i den undersøgelse, Center for Ligebehandling af Handicappede har lavet af arbejdet med at formulere og gennemføre 15 kommunale handicappolitikker.

Der kan ikke nødvendigvis sætte lighedstegn mellem eksistensen af en handicappolitik og højere grad af ligebehandling af handicappede. Forudsætningen er nemlig, at en skriftlig handicappolitik er politisk prioriteret, har opbakning på ledelsesniveau og fastsætter klare mål og midler for kommunens indsats på forskellige ansvarsområder.

Indholdet i de 15 handicappolitikker, som Centret har sat fokus på, varierer, men alle beskriver overordnede visioner og mål, og de fleste identificerer konkrete delmål på forskellige områder. Undersøgelsens udvælgelseskriterium er, at handicappolitikken skal gå på tværs af kommunale ansvarsområder, være politisk vedtaget og ligge som et skriftligt dokument. En serviceredegørelse over sociale tilbud er derfor ikke en handicappolitik.

FN's Standardregler

De fleste kommuner har brugt FN's Standardregler om lige muligheder for handicappede som afsæt for arbejdet med indholdet i handicappolitikken. De 22 regler

er et godt idékatalog at hente inspiration i, når indholdet skal formuleres. En handicappolitik dokumenterer kommunens politik på handicapområdet. Det betyder, at borgerne principielt set kan hente viden om, hvilke målsætninger og midler kommunen vil tage i brug, hvornår målene skal opfyldes, og hvem der er ansvarlig.

Indholdet i de 15 politikker fokuserer typisk på indsatser på tre kommunale områder: det sociale område, det tekniske område (fysisk tilgængelighed) og kultur- og fritidsområdet. Mange politikker opererer kun med to af områderne. Det er vigtigt, at kommunerne generelt holder fast i at inddrage alle kommunale ansvarsområder i handicappolitikken. På den måde vil de omsætte princippet om sektoransvar til den kommunale virkelighed.

Forankring fryder

En succesfuld kommunal handicappolitik handler ikke kun om indholdet i politikken, men også om, hvordan kommunen i praksis vælger at arbejde med at gennemføre målene i handicappolitikken, så resultaterne afspejler lokale behov og ønsker. I de fleste kommuner ligger det daglige ansvar for gennemførelsen af handicappolitikken hos personer i socialforvaltningen.

En kommune har oprettet en

styregruppe med ledere fra forskellige forvaltningsgrene. Her koordinerer man løbende indsatsen på de forskellige ansvarsområder med udgangspunkt i handicappolitikken. Den gode erfaring herfra illustrerer, at ansvaret for handicappolitikken skal forankres på tværs af forvaltningen. Det kan være med til at sikre, at kommunen arbejder kontinuerligt med målene. Samtidig sikrer det, at handicappolitikken ikke går i glemmebogen.

"Implementeringen er jo den vanskelige del af projektet". (Afdelingschef)

"Politikker på papir er ret flotte, men deres værdi kommer først i resultaterne og de konkrete handlinger". (Forvaltningschef)

Brug handlingsplaner

Kun tre af de 15 handicappolitikker har handlingsplaner knyttet til de politiske visioner og målsætninger. En handlingsplan er erfaringsmæssigt et brugbart instrument til gennemførelsen af målsætningerne. Når der udarbejdes en handlingsplan med mål, midler, tidsrammer og ansvarsplacering på tværs af den kommunale forvaltning, så forpligter det i højere grad kommunen til at tage ansvar for målene og indtænke handicapperspektivet i kommunens beslutninger. I nogle kommuner er oplevelsen både fra bru-

gerside og forvaltning, at handicappolitikken ikke er resulteret i noget. Når der ikke er en handlingsplan for målene, så er risikoen, at man gør, som man plejer i kommunen – og det medfører ikke mere ligebehandling af handicappede. En koordinator i en kommune konstaterer om handlingsplanens betydning:

"Handicappolitikken er et håndgribeligt redskab i forhold til at få viden og overblik over, hvilke personer, kontakter og ansvarlige afdelinger der er i forbindelse med handicappolitikken". (Koordinator)

Præcisering af ansvar

Betydningen af en kommunes handicappolitik afhænger i et længere perspektiv af, hvorvidt kommunen politisk prioriterer handicapområdet og arbejdet med selve handicappolitikken. Effekten af en handicappolitik visioner, mål og midler knytter sig både til selve gennemførelsen af konkrete delmål – fx fysisk tilgængelighed til kommunens bibliotek eller kulturhus – men også til den forudgående proces, hvor politikken formuleres og udarbejdes.

"Det gode ved at have en handicappolitik er derfor, at der er præciseret et ansvar i forvaltningerne. Det betyder også for handicappede borgere, at deres forhold indplaceres i forvaltningsregi, og der tages hånd om det, så det ikke tabes i eller mellem forvaltningerne. Og forvaltningerne ansvarliggøres via opstillingen af konkrete mål i handicappolitikken". (Koordinator)

Processen skaber fokus

Forklaringen er, at når handicappede borgere og kommunale repræsentanter sætter sig sammen for at skrive kommunens handicappolitik, så afføder det hurtigt øget opmærksomhed på handicapområdet. Det betyder også, at kommunalpolitikere og forvaltning sætter mere fokus på handi-

cappedes forhold generelt. Handicapråd og brugerorganisationer oplever ofte, at kommunen inddrager dem mere, når der er en handicappolitik. Deres stemme bliver hørt.

Ramme for dialog

En kommunal handicappolitik kommer ofte til at fungere som en ramme for dialogen mellem brugere, handicapråd, politikere og forvaltning. Alle parter kan drage nytte af handicappolitikken som et samarbejdsredskab.

Perspektivet for handicappede er også, at handicappolitikken er en løftestang til at få kommunalpolitikkerne forpligtet på at opnå målene i politikken og tage ansvar for handicapområdet. Undersø-

gelsen viser også, at størstedelen af kommunerne har inddraget handicappede eller handicapråd i formuleringsprocessen.

Handicappolitikken legitimerer, at man stiller krav. Samtidig oplever de fleste handicapråd og brugerorganisationer, at de opnår større synlighed og anerkendelse som samarbejdspartner i kommunen. Forvaltning og politikere får større kendskab til dem, og det resulterer i mange tilfælde i lettere adgang til information og mere brugerindflydelse.

"Det at vi har fået en handicappolitik betyder flere ting. Handicaprådet bliver inddraget i langt flere ting end tidligere. Vi er i meget tættere dialog med teknisk forvaltning om adgangsforhold. Vi kan også lettere komme til dem med kritikpunkter. Vi er også blevet inddraget i noget om ple-

je. Kommunen hører meget mere på handicaprådet, vi bliver taget mere seriøst, og der tages hensyn til vores ønsker". (Formand for handicapråd)

Faldgruber

Der er nogle faldgruber, som kommuner kan navigere uden om. Ikke alle handicappolitikker er lige gode. Nogle arbejdsprocesser har været dårlige, og en del steder er resultaterne ikke overvældende. I nogle kommuner har man ikke taget stilling til, hvordan handicappolitikken skal gennemføres. De fleste har heller ikke formuleret en handlingsplan med klare midler til at gennemføre målene i handicappolitikken.

Politikkerne er ofte formuleret som bløde mål og værdier, som er svære at omsætte i praksis, når der ikke er handlingsanvisninger eller handlingsplaner tilknyttet. Faren er, at man fokuserer på politikformulering og overser planlægningen af gennemførelsen. Som en formand for et handicapråd siger: *"Der er en risiko for, at politikken går i glemmebogen".*

Hvad fungerer?

Centrets undersøgelse af de 15 kommunale handicappolitikker viser, at handicappolitikken skal indeholde visioner, men også konkrete målsætninger, så forvaltningen kan arbejde med dem. Handicaprådet skal inddrages i udarbejdelsen, gennemførelsen og opfølgningen på handicappolitikken.

Ansvarsplacering i forhold til opnåelsen af målsætningerne skal være klar for forvaltningen og andre. Der bør også laves tidsrammer for evaluering af handicappolitikken. Arbejdet kan med stor fordel forankres i en handlingsplan for gennemførelsen af kommunens handicappolitik. ❖

Læs mere om kommunal handicappolitik på www.handicappolitik.clh.dk

Handicapår lige om hjørnet

Nu er en af de vigtige brikker i Handicapår 2003 faldet på plads: Tildelingen af støtte til lokale projekter er afgjort.

AF ULRIK KAMPMANN

Den 12. september var deadline for indsendelsen af ansøgninger til Handicapår 2003's projektpulje. Af de mange indsendte ansøgninger er 32 udvalgt til støtte. Projekterne er spredt ud over hele landet i løbet af hele året.

De udvalgte projekter kan ses på Handicapårets hjemmeside www.handicapaar.dk under sektionen "projektstøtte". I udvælgelsen af projekterne har Nationalkomiteen lagt vægt på, at de støttede projekter har en solid lokal forankring. Nationalkomiteen, der

består af Det Centrale Handicapråd, LO og DA, har ønsket, at de støttede projekter har blik for lokale problemstillinger og kan skabe lokal opmærksomhed.

Åbningsarrangement

Den officielle indvielse af Handicapår 2003 finder sted den 5. februar i København. Arrangementet er for indbudte repræsentanter fra handicaporganisationerne, kommuner, amter, Folketinget samt øvrige repræsentanter fra det

Det Europæiske Handicapår

administrative niveau. Åbningsarrangementet bliver indledt af økonomi- og erhvervsminister Bendt Bendtsen, som er regeringens koordinator på handicapområdet. Bendt Bendtsen vil fremlægge regeringens handicappolitiske handlingsplan. Åbningsarrangementet bliver afsluttet af socialminister Henriette Kjær.

"Det nødvendige mødes dag"

Et af formålene med Handicapår 2003 er at formidle et møde mellem handicappede og ikke-handicappede. Det er Nationalkomiteens intention, at Handicapår 2003 bliver det år, hvor der for alvor kommer skred i holdningerne til handicappede. Ønsket er, at mennesker med handicap i højere grad bliver en integreret befolkningsgruppe i samfundet. Et initiativ i den retning er, at alle institutioner, værksteder, specialskoler, specialbørnehaver etc. den 3. december 2003 åbner deres døre for mennesker uden handicap. Den bedste måde at fjerne fordomme er ved at skabe et møde mellem handicappede og ikke-handicappede. Nationalkomiteen har sendt et brev ud til samtlige borgmestre og amtsborgmestre for at opfordre dem til at støtte op om initiativet. ❖

www.handicapaar.dk

På Handicapårets hjemmeside - www.handicapaar.dk - finder man allerede i dag oplysninger om de aktiviteter, der er arrangeret af Handicapårets sekretariat. I takt med at planlægningen af aktiviteterne skrider frem, vil der komme yderligere oplysninger ind på siden.

Kalender

En væsentlig informationskilde på hjemmesiden er kalenderen, der hele tiden bliver udbygget med informationer om aktiviteter i Handicapåret. Det er muligt at få aktiviteter tilmeldt denne kalender, også selvom aktiviteterne ikke får støtte fra centralt hold. Har I et møde, et arrangement, en koncert, et teaterstykke, en happening, en konference etc. i tilknytning til handicapåret, så send en mail til 2003@handicapaar.dk eller læg det direkte ind på kalenderen på www.handicapaar.dk under sektionen "kalender", og jeres arrangement vil blive bragt på siden.

Metro med handicap

På en tur fra Kgs. Nytorv til Islands Brygge testede Center for Ligebehandling af Handicappede, om den nye metro lever op til forventningerne, når det handler om handicapegnethed.

AF MAIKEN SKEEM

En delegation på tre, to gående og en kørestolsbruger, begiver sig en bidende kold efterårsdag ud på en mindre rejse med Københavns nye metro. Udgangspunktet er Kgs. Nytorv. Målet er Islands Brygge to stop længere fremme på linjen. Intentionen med turen er at undersøge den nye metros egnethed for handicappede – i dette tilfælde særligt kørestolsbrugere.

En vanskelig skærm

Turen ned i dybet med elevatoren på Kgs. Nytorv går smertefrit. Knapperne er placeret hensigtsmæssigt for en kørestolsbruger, og der er god plads til at vende kørestolen inde i elevatoren. Eneste beklagelse er, at tilkaldeknapperne uden for elevatoren og betjeningsknapperne på kontrolpanelet kan være vanskelige at få øje på for en svagtseende.

Delegationens første stop er metroens niveau 1, hvor billetterne skal købes, og her bliver det straks mere udfordrende. En moderne "touch-screen", som kun spiser mønter, er eneste mulighed for at indløse billet til turen i undergrunden.

Skærmen lever utvivlsomt op til alle regler om moderne design og æstetik, men der tages ikke hensyn til, at også blinde, svagt-

seende, spastikere og bevægelseshandicappede skal kunne bruge den.

Eneste mulighed for dem er at spørge andre om hjælp eller på forhånd være udstyret med et klippekort. Ifølge drifts- og sikkerhedschef i Ørestadsselskabet, Morten Søndergaard, er man klar over problemet, men har ikke aktuelle planer om at udskifte eller forbedre skærmene.

"Jeg må indrømme, at jeg også synes, at grafikken på skærmen er utydelig, men det skyldes først og fremmest den hærværksfilm, som er lagt på. Vi håber, at det bliver muligt at udvikle en tyndere film, og vi vil på sigt også overveje at gøre farverne stærkere og dermed mere synlige for svagtseende. Men det er utroligt vanskeligt at tilgode alle handicapgrupper, når man udvikler en skærm. Desuden er der næsten altid personale i metroen, som kan hjælpe. Hvis ikke, er der altid mulighed for at tilkalde hjælp over mikrofonen, som er placeret ved siden af skærmen," siger Morten Søndergaard.

Desværre konstaterer vi, at mikrofonen er placeret ti centimeter over anbefalede standardplacering. Så her er der umiddelbart ingen hjælp at hente for en kørestolsbruger. Det samme gælder brochureholderne på Kgs. Nytorv, som også er placeret for højt.

Sikkerhed i tunnelen

På perronen er der ingen problemer. Området, særligt omkring indgangsdørene, er godt oplyst, på trapperne mod gaden er trinkanterne tydeligt markeret for

svagtseende, og gelænderet er placeret efter anvisningerne. Ombord på metroen og i fuld fart gennem den underjordiske tunnel fungerer alt tilsyneladende også upåklageligt. Der er teleslynger til døve og hørehæmmede ved samtlige døre. Hvad angår sikkerhed, ser det også betryggende ud. På tunnelens vægge er det tydeligt markeret, hvor langt der er til næste flugtvej – og der er ikke langt imellem dem. Eneste problem er, at der er tale om flugtrapper, som af gode grunde ikke er det mest hensigtsmæssige, når man sidder i kørestol. Morten Søndergaard forklarer, at der her er tale om et overordnet sikkerhedsspørgsmål.

"Det er farligt for alle sikkerhed, hvis kørestolsbrugere bevæger sig ud på nødsporet. Der er for det første stor afstand mellem dørrinnet og skinnerne, og på grund af tekniske detaljer er det simpelthen for farligt for en kørestolsbruger at opholde sig på nødsporet under en eventuel brand. Derfor er den klare regel, at kørestolsbrugere under en evakuering skal blive i toget, indtil brandvæsenet kommer dem til undsætning," siger Morten Søndergaard.

Hvis man ser bort fra enkelte skønhedsfejl og en vanskelig skærm, så har København fået en flot og funktionel metro – også for handicappede. Men som kørestolsbruger vil det sikkert være med et ekstra sug i maven, at man suser igennem de underjordiske tunneler. Tænk, hvis det utænkelige skete. ❖

Amterne og kommunernes budget for næste år ligger nu fast. Der er kun sparsom plads til forbedringer for mennesker med handicap.

Udsigt til smalkost

AF LISE HOLTEN

Sammenlignet med de penge, der blev anvendt året før, er der på det sociale område samlet set tale om status quo eller en lille stigning. Det fortsatte pres på området betyder, at mange handicappede næste år vil mærke forringelser i servicen.

Mange amter vælger at bruge ressourcerne på at etablere flere tilbud. I otte amter er der på det sociale område tale om et fald i udgifterne næste år. En del kommuner skærer i ydelserne til handicappede. Flere skal dele den samme kage, og der er færre ansatte til at hjælpe. Det kommer til at betyde, at handicappede vil få sværere ved at leve det liv, de gerne vil. Det bliver sværere at få bevilget hjælpemidler og ledsagerordning, og nedskæringerne vil også komme til at berøre den almindelige pleje, aktiviteter og beskæftigelse.

Hvad sker der?

Det Centrale Handicapråd har løbende drøftet, hvordan de økonomiske aftaler og budgetter kommer til at indvirke på mennesker med handicap. Rådet er især bekymret over, at rationaliseringstiltagene ikke synes at være midlertidige. Der er derimod lagt op til, at området vil opleve en omstillings- og rationaliseringsproces de kommende år. Samtidig bør der rettes op på en række forhold, som ikke er optimale (se faktaboksen her på siden).

Det Centrale Handicapråd vil på et møde i december drøfte situationen som følge af, at budgetterne i amter og kommuner nu ligger fast.

Der vil komme pres på handicapområdet de kommende år, bl.a. når det gælder:

Botilbudsområdet og kapacitetsproblemer (475 personer er på venteliste til amtslige døgntilbud og 112 til amtslige dagtilbud).

Fejlanbringelse af 1.286 yngre fysisk handicappede på plejehjem for ældre.

Behov for forbedringer af boligstandarden, hvis den skal leve op til nutidsstandard.

Individualiserede løsninger og øgede forventninger til kvalitet og kvantitet.

Fortsat udbygning af sygehus-, distrikts- og socialpsykiatrien.

Retssikkerhed

Administrationschef i Spastikerforeningen, Peder Esben, frygter, at besparelserne vil berøre en række kerneområder for spastikere såsom hjælpeordningen og muligheden for at få en bolig. Peder Esben: "Mangel på boliger er et stort problem. Mange spastikere bliver hængende i forældrenes bolig, eller er nødt til at blive boende på højskole tre-fire gange i forlængelse af hinanden, fordi amter og kommuner ikke lever op til deres forpligtelse om at etablere boliger til handicappede. Dette er et stort problem, fordi det bl.a. forhindrer unge i at blive selvstændiggjort".

Også på "grundtaksområdet" ser Peder Esben problemer. "Allerede nu oplever vores medlemmer, at det strammer til. Medlemmerne oplever både, at der bliver skåret i de eksisterende tilbud, og at det er svært at få nye tiltag igennem. Spastikere har ofte brug for

dyre foranstaltninger. De oplever, at forvaltningen giver afslag, fordi de mener, løsningen er for dyr". Peder Esben frygter, at det vil få konsekvenser for handicappedes retssikkerhed.

Fastlåst situation

Udviklingschef i Muskelsvindsfonden Jørgen Lenger mener, at der er tale om en fastlåst situation: "Samtidig med, at vi er i en situation, hvor der sker nedskæringer i serviceniveauet for handicappede, løber både regeringen, amter og kommuner konsekvent fra deres ansvar og skyder i stedet for på modparten. Taberne i dette spil bliver handicappede, og situationen gør det umuligt for os at gå ind i en konstruktiv dialog, da der ikke er nogle, der vil vedstå sig et ansvar. Det er et trist eksempel på, at der er behov for en kommunalreform". ❖

Retten til en ungdom

Unge handicappede har også ret til en ungdom. Men afhængighed af forældre og det sociale system kan gøre det ekstra svært at løsrive sig fra barndommen. Center for Ligebehandling af Handicappede har holdt konference om temaet.

AF CASPER HOLLERUP OG MAIKEN SKEEM

Unge med handicap er ikke forskellige fra unge uden handicap – interesser, venskaber, lysten til udfordringer, løsrivelse fra forældre er fælles ungdomsgods.

”Systemet skal lære, at man er mange ting som ung med et handicap, og her er selve handicappet kun en del af billedet. Tilbudene skal altså lægges til rette efter andet end handicappet,” sagde centerleder Mogens Wiederholt, Center for Ligebehandling af Handicappede, på konferencen. Der kommer mere og mere fokus på, at unge, der har et handicap, også har ret til en ungdom. Men erfaringerne viser, at det ikke altid er så let.

Konferencen bar præg af oplæg om væsentlige områder af unge handicappedes liv: fritid, uddannelse, identitetsdannelse, arbejde, boligforhold og samspillet med forvaltningen. Undervejs viste der sig et billede af, at de unge i højere grad skal inddrages i beslutnin-

gerne: Samarbejdet mellem forvaltning og borger skal være bedre.

Et andet gennemgående tema var økonomien i det sociale system. Flere oplægsholdere udtrykte i løbet af dagen bekymring over udmøntningen af den såkaldte grundtakstfinansiering, og der er god grund til at følge den udvikling tæt.

Ungdommens repræsentanter

Ditte Guldbrand Christensen og Heidi Nielsen fra hhv. Muskelvindfonden og Dansk Blindesamfunds Ungdom var ungdommens officielle repræsentanter på konferencen. De to unge kom med relevante og slagkraftige indspark til debatten og fortalte bl.a. om, hvor umyndiggørende og vanskeligt det kan være, når mange forskellige fagpersoner i systemet skal involveres, for at man kan få hjælp og støtte. Både Heidi Nielsen og Ditte Guldbrand Christensen mener også, at det skal være en ret og ikke et tilbud at komme afsted til aktiviteter uden sine forældre.

Når de fortalte om de problemer og begrænsninger, som de har oplevet på egen krop, blev problemstillingen ”Retten til en ungdom” trukket knivskarpt op.

Temaet favner bredt og ansvaret lige så. Derfor var der en bredt sammensat invitationsliste: kommuner, amter, ungdomsuddannelsessteder, seminarier, handicaporganisationer, handicapkon-sulenter, videnscentre m.m.

Krak-kort til livet

Konferencens startskud stod Torben Smidt Hansen, chef for DR's børne- og ungdomsafdeling, for. Han varmede konferencens 209 deltagere op med et veloplagt indlæg om det at producere radio og tv til en kræsen og uhomogen gruppe: Unge anno 2002, eller ”På vej-generationen”, som man i DR kalder dem.

”Unge er udsat for et mediebombardement og bliver konstant stillet over for valg. Særligt handicappede unge bliver stillet over for svære valg. Alting går lynhurtigt. Det afspejler sig også i indholdet af deres medieforbrug. Der er masser af underholdning, som skildrer glamourøse, bekymringssløse verdener, hvor man kan stemme dem hjem, som man ikke kan lide,” siger Torben Smidt Hansen. ”Unge har også brug for og lyst til at diskutere indre værdier og de valg, de står overfor. Det ser vi flere tegn på bl.a. i vores chatroom. I vores programflade vil vi gerne være de unges vejvisere, skildre de sårbare valg og være med til at lære dem at udforske omverdenen. Vi vil gerne være deres krak-kort til livet,” siger Torben Smidt Hansen.

Det gyldne bur

”Rammerne skifter og trygheden forsvinder, når unge handicappede bevæger sig fra barndom til voksenliv. Nye tanker og spørgsmål om kærestes, seksualitet, børn og bolig melder sig – og ofte er de

Ditte Guldbrand Christensen og Heidi Nielsen

unge ikke forberedt godt nok på voksenlivet,” siger Tine Horn fra Videnscenter for Bevægelseshandicap. Ifølge hende er det ikke de unge, som ikke mestrer tilværelsen, men det offentlige system, som ikke mestrer planlægningen.

”Systemet kræver en urealistisk voksenhed af den unge på et tidspunkt, hvor den unge slet ikke har afprøvet sig selv og sine muligheder og grænser. Hvad der er realistisk for den unge, er ofte det, som vurderes af sagsbehandleren. Men det er langt fra altid i overensstemmelse med den unges egne ideer. Unge handicappede er pakket ind i andres forslag, planer og det offentlige rammer. De befinder sig i et gyldent bur. De har,

”Vi er lige så forskellige som andre. Børn med handicap skal udfordres. Det er forkert ikke at stille krav til os. For når man bliver 18, så møder man dobbelt så mange krav, og man skal være dobbelt så forberedt.” (Ditte Guldbrand Christensen)

akkurat som andre unge brug for at ”bryde ud” og høste deres egne erfaringer. Unge handicappede vil det almindelige liv,” fastslår Tine Horn.

Giv plads og tid

”Tænk almindeligt først.” Det er forstander ved Egmonthøjskolen, Ole Lauths åbningsreplik. ”Se på hvad alle andre gør, inden du ser på skavankerne”. Unge handicappede har som andre unge brug for kvalificeret vejledning og ikke vildledning.

”Det er umuligt at vejlede unge med ord. De skal prøve kræfter med tilværelsen. Den unge skal have plads og tid til fx et sabbatår og til at danne sig et billede af, hvad fremtiden skal indeholde,” siger Ole Lauth. Indlægget krydrer Ole Lauth med adskillige eksempler på, at så godt som intet er umuligt: Spastikeren, der i dag har sit eget edb-firma og den blinde dreng, der blev mekaniker.

”Vejledningen fra sagsbehandleren er mere baseret på tro end

på viden. Der er for meget kasse-tænkning og for lidt fri fantasi,” tilføjer Ole Lauth.

Tilpas omgivelserne

”Man lærer ikke at blive voksen af de voksne”, sagt af Ivar Frønes i 1996 og citeret af Marianne Fryd. Marianne Fryd er pædagogisk konsulent i Frederiksborg Amts børnecenter. Hun mener, at fritiden er vigtig, fordi det er dér, det sociale samvær med andre unge skabes. Unge handicappede får imidlertid først en udfordrende og udviklende fritid sammen med andre, hvis der er handicapkompensation, og hvis adgangsforhold og tilbud er tilpasset den enkelte.

Ledsager- og hjælperordning er ofte nødvendige, hvis unge med handicap skal være sammen med andre unge uden handicap. Hvis fritiden hellere tilbringes med unge med tilsvarende handicap som én selv, afhænger det af kommunale tilbud og samarbejdet mellem amt og kommune, konstaterer Marianne Fryd. Hun plæderer for bedre fysisk tilgængelighed på de offentlige steder, hvor unge mødes, så gruppen af bevægelseshandicappede også får en chance. ”Det er bedre at være ude blandt andre end at sidde alene derhjemme,” slutter hun.

Egnede boliger

”Den fysiske og intellektuelle mulighed for at løsrive sig som ung er vigtig.” Sådan siger forstander Lone Barsøe fra boinstitutionen Solbakken. ”Man lærer ikke at blive voksen af de voksne, men af egne erfaringer.”

Lone Barsøe

Service-lovens krav efterlader et stort ansvar til myndighederne for unge handicappedes muligheder for at udvikle sig på normale præmisser. Derfor fremhæver Lone Barsøe det problematiske i, at der mangler tusindvis af egnede boliger til fysisk handicappede og unge med udviklingshæmning. Men hvad er en egnet bolig? For fysisk handicappede drejer det sig fx om, at boligen skal være tilgængelig. En bolig er en del af et liv og ikke blot en kasse: ”Vi skal tænke i en vifte af boliger, hvor der også fokuseres på det sociale”. ”Det er vigtigt at se mulighederne frem for begrænsningerne for at kunne tilpasse boligen – og det boligen skal kunne tilbyde – til den enkelte,” tilføjer Lone Barsøe.

Elsa Kristiansen, leder af Lyngby-Taarbæk Kommunes voksenhandicapafsnit, holdt konferencens sidste oplæg. Hun fortalte bl.a. om, hvordan kommunens handicapteam er med til gøre overgangen fra barn til voksen så glidende og problemfri som mulig, hvilket i høj grad sikres via samarbejde mellem kommunens forskellige afdelinger. ❖

Afvikling af institutionerne

Med serviceloven blev institutionsbegrebet ophævet og en mere end 100-årig "tradition" forsvandt dermed fra den sociale lovgivning.

AF LISE FROM

Totalinstitutioner med hvad det indebærer af rutiner og forudsigelighed og beboernes manglende indflydelse på eget liv – ofte langt fra familien – er en saga blot i dansk socialpolitik. Institutionsbegrebet blev med serviceloven i 1998 erstattet med et boligbegreb, så der nu er adskillelse mellem botilbud og serviceydelser. Det betyder principielt, at borgeren skal tildeles individuelle serviceydelser uafhængigt af boformen.

Konsekvenserne

Socialministeriet har i et evalueringssprogram bl.a. set på konsekvenserne af institutionsbegrebets ophævelse. Den overordnede konklusion er, at omstillingen fra institution til andre boformer er en proces, der på den ene side startede før servicelovens vedtagelse og på den anden side endnu ikke er tilendebragt. Intentionerne om, at hver enkelt bruger er "herre i eget hus", stiller nye krav til brugere – og det ansvar, der følger af at være "herre i eget hus", skal "gribes" af den enkelte bruger og dennes pårørende.

Evalueringsmetode

Evalueringen dækker perioden 1998 – 2002 og er baseret på data indsamlet fra samtlige amter og 20 kommuner. Der er gennemført 44 individuelle telefoninterview eller fokusgruppeinterview med brugere, pårørende, personale og forvaltningsansvarlige samt 5 KUBI-evalueringer (kvalitetsudvikling gennem brugerindflydelse). Derudover baserer evalueringen sig på allerede eksisterende materia-

le indhentet fra Danmarks Statistik og eksisterende KUBI-evalueringer (foretaget i bl.a. forvaltninger, bo- og dagtilbud). I alt er der således indsamlet informationer fra over 930 personer.

Konklusioner og anbefalinger

Evalueringen indeholder et væld af data med "hårde" informationer i form af statistiske data samt "bløde" informationer i form af

Omstillingen fra institution til andre boformer er en proces, der på den ene side startede før servicelovens vedtagelse og på den anden side endnu ikke er tilendebragt.

oplevelser, erfaringer og ønsker for fremtiden formuleret af forskellige interessenter i relation til det offentlige forsorgs- og støtte-system. Otte konklusioner indeholder 32 anbefalinger af mulige overvejelser om udvikling på forskellige forvaltningsniveauer. Samlet viser evalueringens data at:

- 1) Den lidt større institution generelt er blevet erstattet af mindre, forskelligartede boenheder, ofte parcelhuse, med en mere "familiepræget" boligform – og det er i sådanne mindre enheder, at institutionsbegrebet i videst omfang er blevet ophævet.

- 2) Brugere kan nu deltage mere i hverdagens praktiske gøremål – og gør det i forskelligt omfang efter den enkeltes formåen og afhængigt af, hvor aktivt personalet er med hensyn til at uddelegere opgaver og ansvar.

- 3) Brugere deltager i mange og forskelligartede fritidsaktivite-

ter. Det tyder på, at fritiden ikke er så forudsigelig og standardiseret som før – og brugerne kommer både nemmere og mere rundt i lokalsamfundet end tidligere, ligesom de har mere kontakt med samfundets almindelige tilbud i form af indkøbsmuligheder, kulturaktiviteter og serviceudbydere (frisør, læge, tandlæge, bank mv.).

- 4) Der er bedre muligheder for individuel variation i håndteringen af egen økonomi.

- 5) Institutionsbegrebets ophævelse har haft mindst gennemslagskraft i botilbud, hvor brugere er svært handicappede eller svært sindslidende – og ofte også har svært ved at udtrykke sig verbalt.

To af de mange anbefalinger er især rettet mod muligheden for selvbestemmelse også for "svage grupper". Dels at der skal udvikles uddannelsesforløb til brugere for at sætte dem i stand til at turde og at kunne bryde med "gængse roller" og den dermed forbundne afhængighed, dels at der udvikles kommunikationsredskaber for at øge kommunikationssvage brugeres mulighed for indflydelse på eget liv og egen hverdag – og at personalet løbende efteruddannes i brugen af redskaberne. ❖

"Evaluering af erfaringerne med institutionsbegrebets ophævelse på handicapområdet, 1998-2002 (september 2002) kan læses på Socialministeriets hjemmeside: www.sm.dk

Statusberetning 2002

I slutningen af januar 2003 er Centrets statusberetning på gaden.

AF MAIKEN SKEEM

Det er områder som kommunal handicappolitik, uddannelse, psykiatriområdet og vanskelighederne ved at overgå fra barndom til voksenliv, som Centret belyser og behandler i sin statusberetning for 2002. Beretningen giver et oprids af, hvordan vilkårene på de enkelte områder er i øjeblikket og kommer med konstruktive forslag til, hvad der skal til for at gøre situationen bedre og for at opnå ligebehandling.

Huller i systemet

I afsnittet om overgangen fra barndom til voksenliv sætter Centret fokus på de huller i systemet, som unge handicappede oplever, når de fylder 18. De overgår fra dag til dag fra ét sæt regler til et andet, hvilket ofte medfører store frustrationer hos de unge. Ifølge jurist Ane Esbensen svigter systemet, fordi der ikke bliver iværksat en foregribende handlingsplan eller opereret med en overgangsfase:

”De unge lærer ikke at blive

voksne, men det forventes, at de er det med dags varsel. Unge med handicap har samme behov for at finde og udvikle sig selv som unge uden handicap, men det tillader den nuværende lovgivning på området ikke. Det undrer Centret, at det kan komme som en overraskelse for forvaltningen, at den unge fylder 18,” forklarer Ane Esbensen.

Udlandsophold

Et andet emne i statusberetningen er kompensation under udlandsophold. Her konstaterer Centret, at der langt fra er ligebehandling. Handicappede støder på en række barrierer i både lovgivning og administration, når de ønsker at rejse udenlands for at studere, arbejde eller holde ferie.

”Når det handler om at arbejde i udlandet, kan det ikke lade sig gøre at medbringe ydelser fra kompensationsloven under udstationering. Det kan udelukkende lade sig gøre under kortere tjene-

sterejser. Under uddannelse i udlandet er problemet, at den handicappede studerende kun har ret til et til to semestres studier med kompenserende ydelser,” forklarer akademisk medarbejder Kasper Nizam. Hvad angår udlandsophold under ferie har handicappede kun mulighed for at tage 14 dages ferie i udlandet med kompenserende ydelser, hvor ikke-handicappede har ret til seks ugers ferie årligt ifølge ferieloven.

Center for Ligebehandling af Handicappede stiller i statusberetningen for 2002 skarpt på flere eksisterende huller i lovgivningen og områder, hvor der stadig er langt igen, før der er ligestilling mellem handicappede og ikke-handicappede. ❖

„Status over udviklingen i ligebehandlingen af handicappede 2002” sendes i januar til private abonnenter, ministerier, handicaporganisationer, amter, kommuner og presse og kan desuden hentes på www.clh.dk

Kompensation til sindslidende

At være sindslidende kan for nogle være ensbetydende med livslang sygdom, men til trods for eventuel behandling er det ikke ensbetydende med hospitalisering/institutionalisering. Mennesker med sindslidelse(r) har samme rettigheder (og pligter) som alle andre mennesker og dermed også adgang til blandt andet de ydelser, der ifølge den sociale lovgivning kan kompensere for de problemer, som (i dette tilfælde) sindslidelsen forårsager for den pågældende person.

Aktivloven er det økonomiske sikkerhedsnet, service-loven giver mulighed for rådgivning og støtte, fx bo-

tilbud eller støtte-kontaktperson, og retssikkerhedsloven sikrer retssikkerhed gennem medinddragelse i sagsbehandlingen.

På undervisningsområdet er der mulighed for at tilrettelægge undervisningen efter lov om folkeoplysning og lov om specialundervisning for voksne. På arbejdsmarkedet er der mulighed for ansættelse på særlige vilkår, fx med brug af fleksjob eller skånejob.

Center for Ligebehandling af Handicappede har udarbejdet et notat om kompensation til mennesker med sindslidelse. Det kan læses på www.clh.dk ❖

Ligebehandlingscentret finder det helt uacceptabelt, at der kan nomineres og deles priser ud til hjemmesider, som ikke er tilgængelige for handicappede.

Priser til utilgængelige hjemmesider

AF FRANS STORR-HANSEN

Bedst på Nettet projektet er færdig med sit andet gennemløb, hvor man har gennemgået kvaliteten af i alt 1.916 offentlige hjemmesider. Den 18. november uddelte IT- og Telestyrelsen priser til syv offentlige hjemmesider. Ved arrangementet blev der holdt en række oplæg, som alle i større eller mindre grad huskede at nævne tilgængelighed som en vigtig faktor.

Ordstyrer Mikkel Hemmingsen, underdirektør i IT- og Telestyrelsen, fremhævede i sin indledning, at der skal være adgang for alle til alt overalt. Og at alle også inkluderer handicappede og dårlige læsere. Videnskabsminister Helge Sander (V) fremhævede ligeledes i sit indlæg, at alle – også handicappede – skal kunne bruge de nye teknologier. Og ministeren fremhævede, at tilgængelige hjemmesider ikke kun er gode for handicappede, men også for alle andre.

Men der ligger et forkert signal i, at et netsted kan få fem netkroner og tillige komme i betragtning ved uddeling af priser, selv om der

er tilgængelighedsproblemer. Center for Ligebehandling af Handicappede opfordrer derfor til, at der i næste års udgave af Bedst på Nettet sættes et anderledes stærkt fokus på at få højnet tilgængeligheden. Det kan fx ske ved at gøre det umuligt at få tildelt fem netkroner, hvis tilgængelighedskriterierne ikke er overholdt. Det vil også ligge i flot forlængelse af, at det er handicapår i 2003.

Grundig test

Søren Ginnerup fra Dansk Center for Tilgængelighed nævnte nogle af de problemer, som handicappede støder ind i på utilgængelige hjemmesider. Tilgængelighedscentret har samarbejdet med Bedst på Nettet projektet om at gennemføre en grundigere test af tilgængeligheden på de 67 hjemmesider, der ved den første gennemgang havde fået tildelt fem netkroner. Testen afslører, at adskillige af de nominerede netsteder har seriøse tilgængelighedsproblemer. Det blev også tydeligt, da de hjemmesider, der havde vundet, blev præsenteret af dommerpanelet.

Videnskabsminister Helge Sander overrakte priserne. Foto: Jakob Dall

På Skejby Sygehus hjemmeside, som blev tildelt Bedst på Nettet prisen i kategorien social- og sundhedsinstitutioner, havde man således fundet flere tilgængelighedsproblemer, men den havde trods dette alligevel klaret både at få fem netkroner, blive nomineret og efterfølgende kåret. Men det forlød, at der næste år ville blive gjort noget mere for tilgængeligheden.

Det går tilbage

Det har hele tiden været tanken, at Bedst på Nettet, gennem uddeling af priser og erfaringsudveksling, skulle bidrage til at højne kvaliteten af de offentlige hjemmesider. Initiativet har da også givet et kvalitetsløft, hvis man ser på antallet af sider, der har fået højeste karakter, fem netkroner. Desværre kan man ikke sige det samme om den del af projektet, der omhandler tilgængelighed. Det ser desværre ud til, at det ikke er gået fremad, men snarere tilbage med tilgængeligheden på de dan-

Carsten Engmark fra Vejle Tekniske skole modtager en pris for skolens hjemmeside.

ske, offentlige hjemmesider.

Centret har i løbet af november 2002 foretaget en række kørsler med Bedst På Nettet statistikmodul og sammenlignet dem med en tværgående tilgængelighedsstatistik, Centret udarbejdede på basis af resultaterne fra 2001.

Tilgængelighedsresultaterne fra Bedst på Nettet benyttes til dokumentation på dansk implementering af eEuropaplanens initiativ "indførelse af WAI-retningslinierne for offentlige hjemmesider".

Det er også på den baggrund et nedslående resultat.

Tilbageslaget er sket på centrale områder, fx er adgangen til netpublikationer i rene tekstudgaver (ikke kun PDF) blevet dramatisk forringet. Overholdelsen af WAI-retningslinierne for tilgængeligt webindhold (WCAG 1.0) er visse steder dalet en del (i 2001 overholdt 52% ministeriers hjemmesider WCAG, i år gælder det kun 39%). Sygehusene er generelt blevet bedre til at overholde WCAG

(de lå helt i bund sidste år), ligesom der kan spores en fremgang inden for tværgående portaler. Statslige forvaltninger (bortset fra styrelser) og sundheds- og socialinstitutioner er ligeledes gået tilbage. ❖

Du kan læse mere om Bedst på Nettet screeningen og de tværgående tilgængelighedsstatistikker for 2001 og 2002 på www.clh.dk/links/webinfo.htm, hvor der også er links til Lighedstegn-artikler.

e-Europaplanen

I 2000 blev der på EU-niveau taget initiativ til en e-Europaplan, som blandt andet indeholder en hensigtserklæring om, at EU-medlemsstaterne skal indføre de såkaldte WAI-retningslinier for tilgængeligt web-design inden udgangen af 2001.

Som værktøj valgte man den åbne koordinationsmetode, hvor der anvendes "benchmarking" og udveksling af "best practice" mellem medlemsstaterne, men ikke lægges op til bindende retsakter (direktiver). Dette "benchmarking" arbejde er i praksis blevet udført af en "e-Accessibility Expert Group", hvor Danmark har haft to repræsentanter siddende.

Fra dansk side er [Bedst på Nettet](#) blevet fremhævet som vores måde at indføre WAI-retningslinierne på.

Handicappede og ny teknologi

Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling ventes at lancere en handlingsplan for handicappedes IT- og telebrug inden længe.

AF FRANS STORR-HANSEN

Vi ville gerne have bragt nærmere omtale af handlingsplanen for handicappedes IT- og telebrug i dette nummer af Lighedstegn, men ved redaktionens afslutning kendte ministeriet endnu ikke datoen for offentliggørelsen.

Handlingsplanen er blevet til gennem et udvalgsarbejde med deltagere fra myndighederne, IT- og telebrancheforeningerne og tre repræsentanter for handicapsiden, nemlig De Samvirkende Invalideorganisationer, Center for Ligebe-

handling af Handicappede og Hjælpemiddelinstittet.

Universelt design

Det forventes, at handlingsplanen vil styrke det universelle design inden for IT- og telesystemer samtidig med, at den vil stimulere udvikling og forskning i den nødvendige handicapkompenserende hjælpemiddelteknologi. Emner som dansk talegenkendelse, tilgængelige offentlige arbejdsplad-

ser i den digitale forvaltning og tilgængelig digital selvbetjening forventes at komme til at stå centralt i handlingsplanen. Det er også meningen, at handlingsplanen skal tage de første skridt til at opstille nye rammer for forsyningspligtighederne på teleområdet.

I næste nummer af Lighedstegn forventer vi at kunne bringe et interview med videnskabsminister Helge Sander om netop handlingsplanen. ❖

Hvis sagen gør knuder...

AF CASPER HOLLERUP

Den uvildige konsulentordning på Handicapområdet (DUKH) er en ny rådgivningstjeneste, der har retssikkerheden for handicappede som kerneområde. Center for Ligebehandling af Handicappede hilser DUKH velkommen.

Målgruppen er personer med handicap, deres pårørende, brugerorganisationer, kommuner, amter og andre, der har brug for rådgivning inden for handicapområdet.

Konsulentordningen kan ikke afgøre eller overtage en sag. Det er stadigvæk kommunen eller amtet, der har ansvaret for sagen. Men DUKH kan bidrage til at sagsforløbet bliver mere enkelt, og at muligheder bliver undersøgt og prøvet. Kort fortalt drejer det sig om at gøre sagsbehandlingen så god som mulig. Hvis man som borger er utilfreds med den afgø-

relse, myndighederne har truffet, kan DUKH oplyse om klagemuligheder og hjælpe med at udforme en klage.

Den nye konsulentordning kan bl.a. også hjælpe med henvisninger til, hvor man skaffer sig viden om et bestemt handicap, hvordan sagsgangene er i det offentlige, og hvilken hjælp og ydelse der kan gives i forskellige situationer.

Den Uvildige Konsulentordning på Handicapområdet holder til i Kolding og kan kontaktes på 7630 1930. Hjemmesiden er www.dukh.dk ❖

Forsøgsordning bør fortsætte

Beskæftigelsesministeren anbefaler, at forsøgsordning med hjælpemidler og arbejdspladsindretning fortsætter.

AF LENE MAJ PEDERSEN

Siden 1999 har der i lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v. været en forsøgsordning, der har gjort det muligt at yde støtte til hjælpemidler af særlig hastende karakter og mindre ændringer af arbejdspladsen. Forsøgsordningen udløber ved årets udgang, men beskæftigelsesministeren har fremsat et lovforslag, der ved vedtagelse udvider ordningen til at gælde i hele 2003.

Beskæftigelsesministeren har samtidig sagt, at man i det kommende år vil se nærmere på mulighederne for at sammentænke reglerne om hjælpemidler og ændringer af arbejdspladsen, der findes i lov om aktiv socialpolitik med reglerne om hjælpemidler og arbejdspladsændringer i omtalte kompensationslov.

Det Centrale Handicapråd og Center for Ligebehandling af Han-

dicappede er tilfredse med forsøgsordningens udvidelse og er meget positive over for en sammentænkning af de forskellige regelsæt. Centret og Rådet har gennem årene talt for, at reglerne om ændringer af arbejdspladsen og hjælpemidler skulle flyttes fra socialforvaltningen til arbejdsformidlingen, da det er i tråd med princippet om sektoransvarlighed. ❖

**LIGHEDSTEGN ØNSKER LÆSERNE
EN GLÆDELIG JUL OG ET GODT NYTÅR!**

Det danske EU-formandskab afholdt den 31. oktober og 1. november 2002 seminaret "Livskvalitet og kvaliteten i service til mennesker med handicap" i København.

Livskvalitet og kvaliteten i service til mennesker med handicap

AF MOGENS WIEDERHOLT

Temaerne i konferencen omtalte vi i Lighedstegn 3/2002, og de skal derfor ikke gentages her. Det blev et meget velafviklet seminar, hvor deltagerne fik rig lejlighed til at komme til orde i de fem workshops, som var en central del af seminaret.

Oplæg til handicapåret

Seminaret mandede ikke ud i nogle egentlige konklusioner eller anbefalinger. Men socialminister Henriette Kjær har efter seminaret udsendt en pressemeddelelse, hvor hun konstaterer, at seminaret lægger op til handicapåret næste år og opregner de fem centrale punkter fra seminaret:

- Samfundet skal generelt være tilgængeligt for handicappede, så handicappedes behov for specielle ydelser og service reduceres.

- Når handicappede har behov for specielle handicapkompenserende foranstaltninger, hjælpemidler, servicetilbud mv., er det vigtigt, at den handicappede indtages i beslutninger om udformning og tilpasning, så den handicappedes individuelle behov bliver imødekommet.

- Ny teknologi har skabt nye muligheder at afhjælpe nogle handicap på og kan give forøget livskvalitet for mange handicappede.

- Hjemmesider på internettet bør udformes således, at handicappede kan få del i de informationer, der udsendes.

- Mange handicappede kvinder oplever forskelsbehandling og diskrimination både på grund af deres køn og deres handicap. Der er begrænset viden herom, og der er derfor behov for undersøgelser og forskning på dette område. ❖

Artikel

Som yderligere dokumentation om seminaret har Steen Bengtsson fra Socialforskningsinstituttet (SFI) udarbejdet en meget udmærket artikel, som præsenterer de grundproblemstillinger, som var ledetråden i plenumdiskussionerne. Artiklen er ikke tilgængelig på nettet, men kan rekvireres i begrænset omfang hos SFI på 33 48 08 00 eller i Socialministeriet på 33 92 93 00.

En mand og hans cykel

I slutningen af oktober fik vi på Center for Ligebehandling af Handicappede et af vores mere utraditionelle besøg. Gæsten var Wichian Pinkesorn, og han kom cyklende til København fra Thailand!

AF CASPER HOLLERUP

Wichian Pinkesorn har med kun én arm cyklet halvvejs rundt om jorden. Hans mission med foretagendet er at gøre opmærksom på handicappedes forhold og bevise, at også handicappede kan gennemføre et projekt som en cykeltur jorden rundt. Pinkesorn har i øvrigt vundet medaljer inden for løb, svømning og cykling.

De thailandske myndigheder har hjulpet Pinkesorn med at arrangere møder med handicaporganisationer og lignende i de lande, han har besøgt, heriblandt Center for Ligebehandling af Handicappede og Det Centrale Handicapråd. I oktober 2003 ventes Pinkesorn hjemme i Thailand efter godt tre år i sadlen. ❖

På billedet er det sekretariatskoordinator Lise Holten i Center for Ligebehandling af Handicappede, der tager imod Wichian Pinkesorn.

Gode fritidstilbud til handicappede

Center for Ligebehandling af Handicappede har i november udgivet eksempelsamlingen "Det gode tilbud". Den handler om at oprette gode fritidstilbud til børn og unge med handicap.

AF CASPER HOLLERUP

"Det gode tilbud" indeholder fem artikler, der hver især handler om et kommunalt fritidstilbud for handicappede børn og unge. De centrale aktører udtaler sig om formålet og processen med at etable-

re tilbudet, og hver artikel sluttes af med gode råd til andre, der har berøring med området.

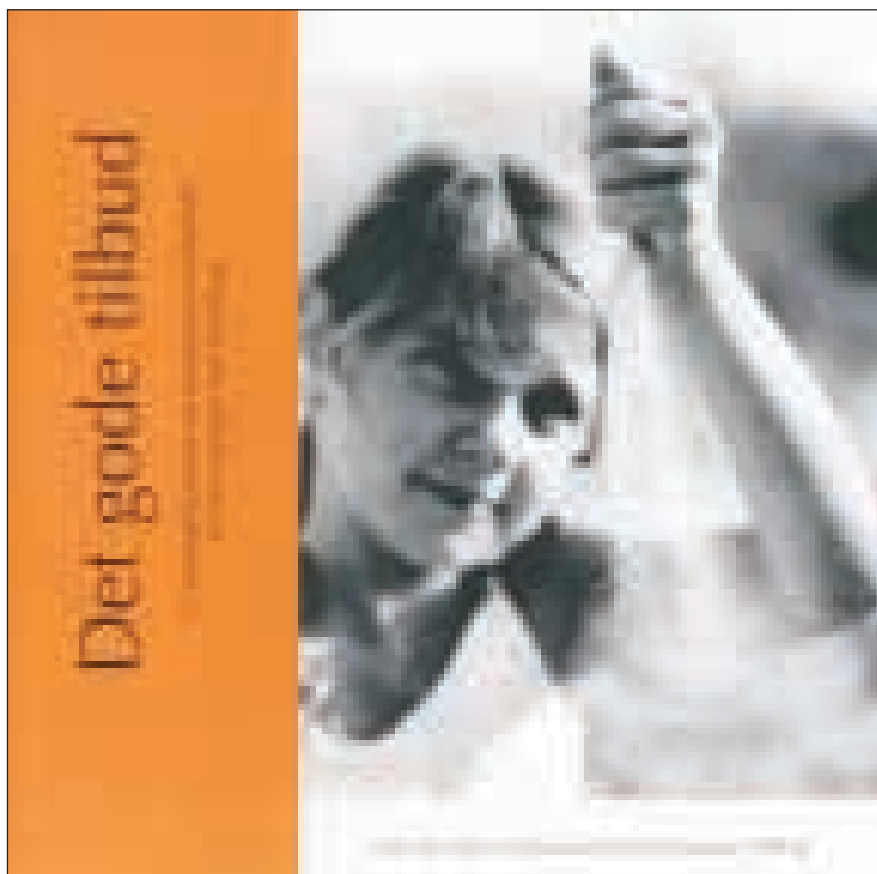
Centret har udgivet pjecen, fordi børn og unge med et handicap bør have adgang til oplevelser og

samvær med andre i et alderssvarende tilbud i fritidshjem, klub eller ungdomsskole. Der er flere måder at gribe det an på, og "Det gode tilbud" indeholder fem eksempler på, hvordan det kan gøres.

Udgangspunktet for at etablere et godt fritidstilbud skal tages i det enkelte barn. Nogle har behov for at være sammen med børn og unge med tilsvarende handicap, mens andre måske helst er fri. I flere tilfælde kan det enkelte tilbud være både integration og specialtilbud, mens det i andre tilfælde bør være et frit valg mellem et almindeligt tilbud og et specialtilbud.

Forhåbentlig vil kommuner landet over lade sig inspirere af pjecen til at udvikle gode fritidstilbud og støtte de initiativer, der tages af forældrene, børnene, de unge eller de enkelte fritidstilbud. ❖

„Det gode tilbud“ fås ved henvendelse til Centret - se kontaktmuligheder nederst på siden. Pjecen ligger også på www.clh.dk

UDGIVER

Center for Ligebehandling
af Handicappede
Bredgade 25, opg. F, 4.
1260 København K

Tlf. 33 11 10 44
Fax 33 11 10 82
Teksttlf. 33 11 10 81
Mail: clh@clh.dk
www.clh.dk

REDAKTION

Mogens Wiederholt (ansv.)
Casper Hollerup
Maiken Skeem

Lighedstegn udkommer
fire gange om året
Fås også på lydbånd og www.clh.dk
Oplag 2.400
ISSN 1395-8054
Tryk: Scanprint

Center for Ligebehandling
af Handicappede

– er en selvejende statslig institution,
der har til opgave at overvåge og
fremme ligestillingen mellem
handicappede og ikke-handicappede
mennesker.